

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษา ถือเป็นจัดการการศึกษาชั้นสูงที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ ดังนั้นบัณฑิตที่จบการศึกษาในระดับอุดมศึกษา ถือว่าเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถและทักษะขั้นสูง เพื่อเป็นกำลังในการพัฒนาประเทศ แต่ในปัจจุบันการรับวัฒนธรรมเมือง และวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามา ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตและค่านิยม ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงระบบการสอน และการคิดค้นนวัตกรรมที่สามารถนำไปใช้เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการสอน การจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาจึงมีรูปแบบที่เปลี่ยนแปลงไปด้วย คือ เปลี่ยนจากการสอนให้ท่องจำจากผู้สอน เป็นการสอนให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง เพื่อให้สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม และสังคมที่เปลี่ยนแปลงทั้งภายใน และภายนอกมหาวิทยาลัยได้ ซึ่งหากนักศึกษาสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมได้ ก็จะสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข แต่ถ้าไม่สามารถปรับตัวได้ ก็จะมีผลกระทบต่อจิตใจ ทำให้รู้สึกท้อแท้ หดหวัง เบื่อหน่าย วิตกกังวล เกิดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ บางคนถึงกับประสบความล้มเหลวในชีวิตของการเป็นนักศึกษา เช่น ปัญหาการเรียน ปัญหาสุขภาพจิต รวมถึงปัญหาการฆ่าตัวตาย เป็นต้น (ศุภกานต์ ชื่อเกียรติขจร, 2543 :4) ปัจจุบันพบว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักศึกษามีมากมาย ได้แก่ การยกพวกตีกัน การไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมที่เปลี่ยนไป การไม่สามารถอดทนรอคอยเพื่อไปสู่เป้าหมาย ก่อให้เกิดปัญหาทางเพศ และยาเสพติด เมื่อบุคคลเหล่านั้นประสบปัญหาดังกล่าว แต่ไม่มีเทคนิคในการแก้ไข สุดท้ายหลายคนเลือกวิธีการฆ่าตัวตายในที่สุด

จากการสำรวจข่าวการฆ่าตัวตายบนหน้าหนังสือพิมพ์ พบว่า ในช่วง 4-5 ปี ที่ผ่านมา มีบุคคลที่อยู่ในวัยเรียนฆ่าตัวตายมากขึ้น โดยวิธีการที่นักศึกษาเลือกใช้ฆ่าตัวตาย คือ การกระโดดตึก บางรายฆ่าตัวตายเพียงเพราะกลัวไม่ได้เกียรตินิยม (หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ, 2541) บุคคลที่เรียนในระดับอุดมศึกษาถือเป็นบุคคลที่มีความสามารถทางสติปัญญา มีความสามารถในด้านการเรียนรู้ แต่ไม่สามารถปรับตัวเข้ากับปัญหาที่เกิดขึ้นได้ จึงเลือกวิธีการแก้ปัญหาโดยการฆ่าตัวตาย นายแพทย์ หม่อมหลวงสมชาย จักรพันธ์ อธิบดีกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข กล่าวว่า กรณีนักศึกษาฆ่า

ตัวตาย เพราะเกรดตกนั้นเป็นไปได้ที่เรื่องความฉลาดทางอารมณ์มีส่วนเกี่ยวข้อง เพราะนักศึกษาอาจทนต่อความผิดหวัง เสียใจไม่ได้ (หนังสือพิมพ์เดลินิวส์, 2542) ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า ความฉลาดทางอารมณ์มีความสำคัญต่อการปรับตัวในการดำรงชีวิตของนักศึกษา

แต่เดิมเราเข้าใจกันว่ามีแต่ความฉลาดด้านความคิด สถิติปัญญาและความชำนาญด้านต่าง ๆ หรือที่เรียกว่า I.Q. (Intelligence Quotient) เท่านั้นที่สามารถบอกระดับความสำเร็จและความสุขในชีวิตได้ แต่ได้มีการศึกษาวิจัยด้านความฉลาดทางอารมณ์ และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มมากขึ้น พบว่า สถิติปัญญามีส่วนเกี่ยวข้องเพียง ร้อยละ 20 เท่านั้น อีก ร้อยละ 80 เป็นปัจจัยด้านอื่นรวมทั้งความฉลาดทางอารมณ์ หรือ ที่เรียกว่า E.Q. (Emotional Quotient) ความฉลาดทางอารมณ์ เป็นความสามารถในการเข้าใจ และแสดงอารมณ์ออกมาอย่างเหมาะสมกับกิจวัตรประจำวัน การเรียนรู้ และการติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่น (Maurice J. Elias อ้างถึงใน คัดนางค์ มณีศรี, 2546:16) การใช้เชาว์อารมณ์มีความสำคัญยิ่งต่อบุคคล ซึ่งจะสามารถช่วยแก้ปัญหาด้วยการใช้ทั้งเหตุผลและความรู้สึก มีความยืดหยุ่นตามความเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ ช่วยให้ผู้อื่นแสดงความต้องการของตนเองออกมา ตอบสนองต่อบุคคลที่มีปัญหาอย่างใจเย็นและตรงตรง มองโลกในแง่ดี และเรียนรู้ที่จะปรับปรุงตนเองอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นการที่บุคคลมีความพร้อมทางด้านความฉลาดทางอารมณ์ จะสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข สามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

Harvighurst (อ้างใน ภัทรา โหงม่าง, 2544: 13) ได้กล่าวไว้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน มีความสัมพันธ์กับองค์ประกอบ ทั้งด้านสติปัญญาของผู้เรียน และด้านที่ไม่ใช่สติปัญญาของผู้เรียน ทั้งนี้เพราะเขาพบว่า ความแตกต่างของความสำเร็จของบุคคลมิได้มีแต่ระดับสติปัญญาเท่านั้น ส่วนใหญ่จะเกิดจากองค์ประกอบที่มีใช่สติปัญญา การที่นักเรียนจะเรียนได้ดีเพียงใดนั้นไม่ได้ขึ้นอยู่กับความสามารถทางเชาว์ปัญญาแต่เพียงอย่างเดียว องค์ประกอบอื่นที่อาจมีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ เช่น วุฒิภาวะ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ทักษะทางการเรียน เพื่อนสนิท ปัญหาส่วนตัว สภาพทางบ้าน เป็นต้น นอกจากนี้ยังพบอีกว่า เด็กเก่งหรือเด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง เกิดจากสิ่งต่อไปนี้

1. สิ่งแวดล้อมทางบ้านและทางโรงเรียน ไร้ให้เด็กอยากเรียนและสนุกสนานต่อการเรียน
2. พ่อ แม่ และบุคคลที่สำคัญต่อเด็กเป็นผู้สนใจ และมีความเอาใจใส่ต่อการศึกษาเล่าเรียนจนเด็กถือเป็นตัวอย่างและเลียนแบบโดยไม่รู้ตัว
3. การฝึกของครอบครัวตั้งแต่เริ่มต้น จะทำให้เด็กมีความต้องการที่จะได้รับความสำเร็จในการเรียนและอื่นๆ

มหาวิทยาลัยพายัพ เป็นมหาวิทยาลัยเอกชนแห่งแรกของประเทศไทย จัดตั้งขึ้นโดยมูลนิธิแห่งสภาคริสตจักรในประเทศไทย เพื่อแสดงถึงความรักของพระเจ้า ความเชื่อ ความศรัทธาของมนุษย์ต่อ

พระเจ้า และความเกื้อกูลซึ่งกันและกันของมนุษยชาติ โดยมีความมุ่งหมายในการที่จะสนับสนุนนโยบายของชาติในการพัฒนาการศึกษาในระดับอุดมศึกษา และการพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อให้สอดคล้องกับจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น โดยการพัฒนาบุคคลให้มีความรู้ความสามารถ อบรมและให้การศึกษาชั้นอุดมศึกษาในแขนงต่างๆ แก่บุคคลทั่วไป ผึกและเตรียมชนชั้นผู้นำให้กับประเทศ เป็นแหล่งสร้างค่านิยม จริยธรรม และทัศนคติอันดีงาม สร้างและพัฒนาบุคคลให้พร้อมซึ่งวุฒิภาวะ เป็นแหล่งค้นคว้าวิจัย และส่งเสริมวิชาการ เป็นแหล่งบริการสังคม และทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของชาติ มหาวิทยาลัยพายัพ ยึดมั่นใน "สัจจะ-บริการ" โดยแสวงหาความดีเลิศทางวิชาการ และคุณธรรม เพื่อให้เกิดความเข้าใจ เห็นแจ้งในสัจจะแห่งชีวิต และจะเสริมสร้างทัศนคติที่ดีในการบริการรับใช้สังคม ผู้ที่ได้ศึกษาในมหาวิทยาลัยพายัพ จะต้องรู้จักพัฒนาตนเอง มีความรู้ มีความคิดสร้างสรรค์ มีความประพฤติดีงาม มีความรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวม และมีความสามารถในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยจึงเน้นการพัฒนาบุคคลให้มีความพร้อมทางด้านความฉลาดทางอารมณ์ ควบคู่ไปกับการมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดี เพื่อให้บัณฑิตที่จบจากมหาวิทยาลัยพายัพเป็นผู้มีคุณภาพสูง ทำประโยชน์มากมายให้แก่สังคม

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษามหาวิทยาลัยพายัพ เพื่อเป็นการพัฒนาคุณภาพทางด้านจิตใจให้สอดคล้องกับสติปัญญา และเพื่อให้การจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยบรรลุวัตถุประสงค์ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 หมวด 6 ที่กล่าวไว้ว่า "การจัดการศึกษาต้องเป็นไป เพื่อพัฒนาคน โดยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างเป็นสุข"

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยพายัพ
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยพายัพ
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษามหาวิทยาลัยพายัพ

สมมติฐานการวิจัย

1. ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยครอบครัว และปัจจัยสิ่งแวดล้อมมีผลต่อความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยพายัพ
2. ความฉลาดทางอารมณ์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษามหาวิทยาลัยพายัพ

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตของประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ภาคปกติ มหาวิทยาลัยพายัพ ชั้นปีที่ 2-4 ที่ลงทะเบียนในภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2548

ขอบเขตของเนื้อหา

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและปัจจัยทำนายความฉลาดทางอารมณ์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษามหาวิทยาลัยพายัพ ระดับปริญญาตรี ภาคปกติ ปีที่ 2-4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2548 โดยศึกษาปัจจัย 3 ด้าน คือ ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ชั้นปี แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ระดับความเครียด วิธีการที่ใช้เมื่อเกิดปัญหา รายได้ต่อเดือน เป้าหมายของการศึกษา ลักษณะบุคลิกภาพ การเห็นคุณค่าในตนเอง และลำดับที่ของบุตร ปัจจัยครอบครัว ได้แก่ การศึกษาของบิดามารดา อาชีพของบิดามารดา รายได้ของครอบครัวต่อเดือน รูปแบบการเลี้ยงดูของบิดามารดา จำนวนพี่น้อง ความคาดหวังของบิดามารดา ความสัมพันธ์กับบุคคลในครอบครัว และปัจจัยสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ที่อยู่อาศัยปัจจุบัน คณะที่ศึกษา จำนวนสมาชิกในชั้นเรียน จำนวนเพื่อนสนิท ความสัมพันธ์กับอาจารย์ หัตถ์สนคดีต่อคณะที่เรียน หัตถ์สนคดีต่อมหาวิทยาลัย การเข้าร่วมกิจกรรมของมหาวิทยาลัย และการเข้าร่วมประชุมใหญ่ (Assembly)

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

ความฉลาดทางอารมณ์ หมายถึง ความสามารถทางอารมณ์ในการดำเนินชีวิตร่วมกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์และมีความสุข แบ่งองค์ประกอบออกเป็น 3 ด้าน คือ ดี เก่ง สุข ดังนี้ (กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข, 2543)

1. ดี หมายถึง ความสามารถในการควบคุมอารมณ์และความต้องการของตนเอง รู้จักเห็นใจผู้อื่นและมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม
2. เก่ง หมายถึง ความสามารถในการรู้จักตนเอง มีแรงจูงใจ สามารถตัดสินใจแก้ปัญหาและแสดงออกได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งมีสัมพันธภาพที่ดีต่อผู้อื่น
3. สุข หมายถึง ความสามารถในการดำเนินชีวิตอย่างเป็นสุข

นักศึกษามหาวิทยาลัยพายัพ หมายถึง นักศึกษาระดับปริญญาตรีภาคปกติ ที่ลงทะเบียนภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2548 ชั้นปีที่ 2-4 โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

1. กลุ่มวิทยาศาสตร์และวิทยาศาสตร์สุขภาพ ได้แก่ คณะพยาบาลศาสตร์แมคคอร์มิค และคณะวิทยาศาสตร์
2. กลุ่มสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ได้แก่ คณะสังคมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ และคณะเศรษฐศาสตร์
3. กลุ่มศิลปศาสตร์ ได้แก่ คณะบริหารธุรกิจ คณะบัญชี การเงินและธนาคาร และคณะศาสนศาสตร์แมคกิลวารี

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ผลการศึกษาเฉลี่ยรวมในภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2547

ปัจจัยส่วนบุคคล หมายถึง เพศ อายุ ชั้นปี แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ระดับความเครียด วิธีการที่ใช้เมื่อเกิดปัญหา รายได้ต่อเดือน เป้าหมายของการศึกษา ลักษณะบุคลิกภาพ การเห็นคุณค่าในตนเอง ลำดับที่ของบุตร

ปัจจัยครอบครัว หมายถึง การศึกษาของบิดามารดา อาชีพของบิดามารดา รายได้ของครอบครัวต่อเดือน รูปแบบการเลี้ยงดูของบิดามารดา จำนวนพี่น้อง ความคาดหวังของบิดามารดา ความสัมพันธ์กับบุคคลในครอบครัว

ปัจจัยสิ่งแวดล้อม หมายถึง ที่อยู่ปัจจุบัน คณะที่ศึกษา จำนวนสมาชิกในชั้นเรียน ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมชั้น ความสัมพันธ์กับอาจารย์ จำนวนเพื่อนสนิท ทักษะติดต่อคณะที่เรียน ทักษะติดต่อมหาวิทยาลัย การเข้าร่วมกิจกรรมของมหาวิทยาลัย และการเข้าร่วมประชุมใหญ่ (Assembly)

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ทราบถึงความฉลาดทางอารมณ์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษามหาวิทยาลัยพายัพ
3. ทราบปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยพายัพ
2. ทราบความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษามหาวิทยาลัยพายัพ
4. ผลการวิจัยสามารถเป็นแนวทางให้แก่ฝ่ายศาสนศึกษาและเสริมสัมพันธ์ จัดทำโครงการเสริมทักษะชีวิตและความฉลาดทางอารมณ์ให้แก่นักศึกษามหาวิทยาลัยพายัพ